॥ श्री गणेशाय नमः ॥

श्री सरोज नाटक समाज

स्नेह-सुधा.

નાટકનો સંક્ષિપ્ત સાર અને ગાયનો.

રચનાર

રામનારાયણ મોહનલાલ પાઠક

પ્રકાશક,

રમણભાઈ લાલભાઈ

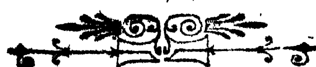
માલિક—શ્રી સરોજ નાટક સમાજ.

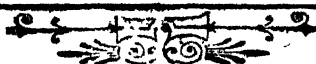
શાન્તિભુવન થીએટર-અમદાવાદ.

[આવૃત્તિ પહેલી] [પ્રત ૩૦૦૦

સંવત ૧૯૮૫ સને ૧૯૨૮

કિંમત ચાર આના.

શ્રી આનંદ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં ચમનલાલ જીવરામ પટેલે છાપી
ઘીકાંટા સીવિલ હસ્પીતાલ પાસે-અમદાવાદ.

પૂર્વ વૃતાંત.

વિજયદુર્ગના રાજા અબળસિંહની રૂપવતી કુંવરી સુધાના હાથની માગણી રાજા જયસિંહે અનેક વખત કરેલી પણ તેને ના પાડવામાં આવી. તેથી તે પોતાનું અપમાન થયું સમજી અબળસિંહને ત્રાસ આપવા ઘણા વખતથી તૈયાર થઈ રહેલો હતો. એક દિવસે વિજયદુર્ગ તથા ઈંદ્રગઢની સરહદ ઉપર બહારવટીઆઓએ તોફાન કરી લુંટફાટ ચલાવવી શરૂ કરી અનેક અનાથો, જાનો, પ્રવાસીઓને રોકી રાખી કોઇના નાક કોઇના હાથ પગ કાપી અત્યંત ત્રાસ વર્તાવી લુંટ કરતા હતા તેવામાં મોસાળમાંથી પાછી પોતાના માબાપ પાસે જતી સુધા ત્યાં આવી ચઢી. સુધાના માણસોને તથા બહારવટીઆ-ઓને લડાઈ થઇ તેવામાં ઈંદ્રગઢમાંથી વ્હારે ચડેલ જયસિંહ પોતાના લશ્કર સાથે આવી ચડયો. ભાવતુ હતું ને વૈદે બતાવ્યું. સુધાના ઉમે-દવારના હાથમાં સુધાજ સપડાઇ. પછી બીજું શું જોઇએ? સુધાને પકડી "કેદખાનામાં પુરીદેવામાં આવી અને દુનિયામાં અન્યાય ન ગણાય માટે બહારવટીઆને મદદ કરવામાં તમારોજ હાથ છે અને સાબીતીમાં તમારીજ કુંવરી છે. કુંવરીએ આજે બહારવટીઆઓ સાથે મળીને અમારી સરહદમાં તોફાન કરી અમારા નિર્દોષ સૈનિકોના રૂધિર રેડ્યા છે. અને એ ભયંકર ગુન્હા માટે તેને હાલ તુરત તો કેદ કરવામાં આવેલ છે." આવો ખોટો આરોપ અબળસિંહ ઉપર મુકી તેની પાસે દંડ માગ્યો. રાજા અબળસિંહ વ્યસની તથા મુર્ખ હતો. તેણે આ વાતની જરાપણ દરકાર ન કરી ત્યારે રાણી ભવાનીએ જયસિંહે માગ્યા મુજબ દંડની રકમ મોકલી આપી. છતાં પણ સુધાનો છુટકારો નજ થયો તેથી રાણી ભવાનીએ પોતાના વિશ્વાસુ સરદાર સ્નેહસિંહને થોડાક સૈનિકો સાથે સુધાને છોડાવી લાવવા માટે ઈંદ્રગઢ તરફ રવાના કર્યો આટલી બીના બની ગયા પછી ઈંદ્રગઢના કારાગૃ-હમાં સુધાપર જયસિંહ તરફથી ત્રાસ વર્તાવવામાં આવે છે ત્યાંથી આજના નાટકની શરૂઆત થાય છે.

શ્રી ગણેશાય નમઃ

સ્નેહ–સુધા.

નાટકની પ્રવેશવાર ટુંક હકીકત.

મંગળાચરણ.

અંક ૧ લો

પ્રવેશ ૧ લો.—ભયંકર કારાગૃહ—કેદી અવસ્થાલાં દુઃખી થતી સુધા પોતાના હૃદયના દુઃખભારને શોકના આંસુથી ઓછો કરવાનો વ્યર્થ કોશીષ કરતી દેખાય છે ત્યાં રાજા જયસિંહે મોકલેલી દાસી વસ્ત્રાભુષણ લઇને આવે છે, અને સુધાને હઠ પડતી મુકી જયસિંહની પ્રેમ માગણી કબુલ રાખવાને સમજાવે છે સુધા. દાસીનું અપમાન કરે છે; જયસિંહ આવે છે. પોતાની માનીતી દાસીનું અપમાન થતું જોઇને વધારે ચીડાય છે, ને સુધાને હેરાન કરવા તૈયાર થાય છે. સુધા તેને પણ સખ્ત શબ્દોથી તીરસ્કાર આપે છે. જયસિંહ વધારે ચીડાય છે પણ સુખનો ઉમેદવાર જયસિંહ સુધાને પોતાની સ્ત્રી બનાવવાના લોભથી, વધારે

સખ્તાઇ ન કરતાં પોતાના સૈનિકોનો સખત પહેરો મુકી સુધાને બીજે દિવસે પોતાના શયનગ્રહમાં લાવવાનું ફરમાન કરી ચાલ્યો જાય છે. પાછળથી પોતાનું શિયળ સાચવવા ખાતર સુધા મરવા તૈયાર થાય છે, તેવામાં સ્નેહસિંહ આવી ચડે છે, અને સૈનિકોને મારી સુધાને લઇ ચાલ્યો જાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો:—કોમીક–લલિતાને નિશાળેથી આવતા વિલંબ થયો છે તેથી તેનો બાપ ચિંત્તા કરે છે ને તેને શોધવા જાય છે જુવાનીમાં દિવ.ની બનેલી લલિતા આવે છે ને પોતાના પ્રેમના ઉભરા કાઢે જે ત્યાં વૈદરાજ શોધ કરતાં કયાઇ પતો ન લાગવાથી પાછા ઘેર આવે છે. લલિતાને ફરીથી સ્કુલમાં ન જવાનું કહે છે ને તેનું દફતર લઈ લે છે. દફતરમાંથી લલિતાના પ્રેમી વામનનો ફોટો નીકળે છે તે જોઇને વૈદરાજ ચીઢાય છે, અને એ બદમાશને પોલીસ પાસ પકડાવીને હેરાન કરવાનો વીચાર કરે છે. લલિતા વામનને ટેલીફોનથી આ હકીકત જણાવે છે, વામન એક દર્દી તરીકે આવે છે. વામન વદરાજને ઓળખતો નથી તેથી વધારે ગોટાળો થાય છે અને વૈદરાજ દવા લઈ આવવાને બહાને પોલીસને બોલાવવા જાય છે પાછળથી લલીતા આવે છે અને વામનની સાથે બહારગામ ન્હાસી જાય છે.

પ્રવેશ ૩ જો:—રાજમહાલયનો એક ભાગ–સ્નેહ–સુધાનો વાર્તા વિનોદ રાણી ભવાની આવીને સુધાનું વેવી-

શાળ સ્નેહસિંહ સાથે થયુ તેની ખુશાલીમાં સ્નેહસિંહને પહેરામણી આપે છે અને લગ્નનું પણ સહજ સુચન કરે છે.

પ્રવેશ ૪ થો:—સખ્ત પહેરામાંથી સુધા છટકી જવા પામી તેથી જયસિંહ વધારે ઉસ્કેરાઇ જાય છે. જેલરને દેહાંત દંડની શીક્ષા કરે છે અને અબળસિંહ ઉપર દુત મોકલી કેદીને સોંપી દેવા અથવા તો યુદ્ધનું આમંત્રણ સ્વિકારવાનો સંદેશો કહેવરાવે છે.

પ્રવેશ ૫ મો:—રાજ્ય મહેલનો બગીચો વ્યસની રાજા અબળસિંહે પોતાના ખુશામતીઆ સાથીઓ સાથે વડારણોનાં ગીત સાંભળતો હોય છે ત્યાં જયસિંહે મોકલેલ દુત આવે છે, ને આજ્ઞા પત્ર આપે છે. વીરતાનું જેનામાં નામ નથી એવો અપ્રીણીઓ રાજા અબળસિંહ, જયસિંહના કહેણુથી ગભરાય છે અને સુધાને તથા તેને બચાવી લાવનાર સ્નેહસિંહને સોંપી દેવાનો હુકમ કરેછે. રાણી ભવાની આવે છે અને આ વાત સાંભળતાં રાજાપર ચીડાઇ જાય છે રાજા અબળસિંહને રાજ્યાસન માટે નાલાયક સમજી તેને માથેથી તાજ લઇ લે છે અને પોતેજ પોતાની સત્તાથી લડાઇનું કહેણુ સ્વીકારે છે, દ્દુતને વિદાય કરે છે, સ્નેહસિંહ આનંદથી સમરાંગણુ ખેડવા તૈયાર થાય છે. રાણી ભવાની પોતાના પતિ અબળસિંહને પરાણે લડાઇમાં મોકલે છે અને પોતે જાતે પણ મયદાને પડવા તૈયાર થાય છે,

પ્રવેશ ૬ ઠો—રસ્તો—ન્હાસી આવેલા વામન તથા લલિતા અવાતી ટ્રેનમાં ઉપડી જવાની તૈયારીમાં દેખાય છે ત્યાં વૈદ-રાજને થાપ આપી લલિતાને લઇને વિદાય થઈ જાય છે.

પ્રવેશ ૭ મો—વિજયદુર્ગ લડાઈના મેદાનમાંથી ન્હાસી આવેલ અબળસિંહ તથા માવો દરવાનને દરવાજો ઉઘાડી પોતાને અંદર લેવા[illegible]વે છે પણ રાણીનો સખ્ત હુકમ હોવાથી દરવાન દરવાજો ઉઘાડતો નથી, રાજા દર-વાનને વિનવંતો હોય છે, ત્યાં યુદ્ધ નીહાળવા માટે રાણી કીલ્લા ઉપર ચડે છે ને અબળને ન્હાસી આવેલો જોઈ તેનો તીરસ્કાર કરે છે. રાણી બંન્નેને કીલ્લાની અંદર આવવા દેવાનો હુકમ કરે છે ને પોતે મેદાન તરફ જવા તૈયાર થાય છે. જયસિંહ પોતાના લશ્કર સાથે ધસી આવે છે ને કીલ્લાપર હલ્લો કરે છે સ્નેહસિંહ સામે થાય છે ને પ્રચંડ યુદ્ધ થાય છે. સ્નેહસિંહ પરાજય પામે છે પણ રાણીની તથા સુધાની વખતસરની મદદથી બચી જાય છે. છેવટે જયસિંહ હારે છે ને તેને પકડી લેવામાં આવે છે.

ટેબ્લો.

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧ લો—રાણી ભવાનીએ ભરેલો વિજય દરબાર વિજયના હર્ષની વધાઈમાં રાણી ભવાની સ્નેહસિંહને વિજયદુર્ગના રાજ્ય રક્ષકની સત્તાથી વિભુષિત કરે છે અને સ્નેહ–સુધાના લગ્ન પણ અહીંજ થાય છે, પરંતુ શુભ પ્રસંગમાં બધું શુભજ થવું જોઇએ તેથી પરોપકારી વૃત્તિવાળી રાણી, જયસિંહને બોલાવી મંગાવે છે અને ફરીથી આવી ઉદ્ધતાઈ ન કરવાની શરતે તેને બંધન મુક્ત કરી ખરા ક્ષત્રીવટનો ઉત્તમ પડઘો પાડે છે. જયસિંહ કપટ ભાવથી નમી જાય છે. સુધાને પહેરામણી આપે છે. સ્નેહ–સુધાના લગ્ન.

પ્રવેશ ૨ જો—ધર્મશાળા–ટ્રેનમાંથી ઉતરી લલિતા તથા વામન એક ધર્મશાળામાં પોતાનો મુકામ કરે છે; ક્યાં રહેવું અને શું ધંધો કરવો એ વાતનો વિચાર કરતાં કરતાં સરસામાન પડતો મુકી બહાર ફરવા ચાલ્યા જાય છે. પાછળથી ધર્મશાળામાં ઉતરેલા બે મવાલીઓ એમનો

પડી રહેલા સામાન લઈ જતાં ભાગ પાડવામાં લડી પડે છે. મારામારીમાં એકનું ખુન થાય છે. બીજો ગભરાઇને ન્હાસી જાય છે. લલીતાને વામન આવી ચડે છે; શહેરની રચનાનાં વખાણુની વાતો કરતાં હોય છે ત્યાં પરદેશી મુસાફરોની તપાસ કરવા કોટવાળ આવી પડે છે. બન્નેને નામ ઠામ પુછતાં વામન તરફથી કંઇક ઉદ્ધત જવાબ મળે છે. કોટવાલ મરી ગએલ મવાલીને ઉંઘી ગયેલ માણસ સમજી વામનને તેની માહીતી મેળવવા માટે પુછે છે. વામન આડો જવાબ આપે છે. કોટવાળ જાતે તપાસ કરે છે. મડદું જોઇ આ બન્નેને :ખુની તરીકે પકડી લે છે. લાલતાના નખરાથી કોટવાળ અંજાઈ જાય છે, ને તેને છુટી રાખે છે.

પ્રવેશ ૩ જો—જયસિંહનો મ્હેલ-હાર્યો જુગારી બમણું રમે એ પ્રમાણે જયસિંહ વધારે ઉશ્કેરાય છે, વૈરની આગમાં તેનું અંતર અહોનિશ સળગ્યા કરે છે. અને સુધાને વશ કરવા અનેક કાવાદાવા રચે છે. આજે એક નવો પ્રપંચ રચવાય છે. જયસિંહે હૃદયના મુંઝવણથી આપઘાત કર્યો છે અને પોતાના વારસ તરીકે સ્નેહસિંહને રાજ્યગાદીએ બેસાડવો એવો મરતી વખતે કરાર લખી ગયો છે.”

એવા જૂઠા સમાચાર વિશ્વાસુ સેનાપતિ સાથે રાણી ભવાનીને એક બાજુથી કહેવરાવવામાં આવે છે. અને બીજી બાજુથી પોતાની પ્રપંચજાળ પાથરી સુધાને તથા સર્વને કેદ કરવાનો તાગડો રચવામાં આવે છે. આ કામ પાર ઉતારવાના બદલામાં જયસિંહ સેનાપતિને મોટી આશા આપે છે, સેનાપતિ વિજયદુર્ગ તરફ રવાના થાય છે.

પ્રવેશ ૪ થો—સ્નેહ–સુધાનું રંગ ભુવન–પ્રેમી દંપતિ પ્રેમની મીઠી વાતોમાં મશગુલ થયાં છે તેવામાં રાણી ભવાની તથા જયસિંહનો કપટી સેનાપતિ આવે છે, કપટ પત્ર સાચો માની જયસિંહના મરણ સમાચારથી સર્વે દીલગીર થાય છે અને પત્રની હકીકત ઉપરથી ઇંદ્રગઢ તરફ વિદાય થાય છે, પાછળથી કરી રાખેલ સંકેત પ્રમાણે સૈનીકો સાથે સરહદ ઉપર આવીને છુપાઇ રહેલો જયસિંહ ત્યાં આવી ચડે છે. સુધાને શરણ થવાને કહે છે. સુધા જયસિંહને હૃદય પીગળાવી નાખે એવા શબ્દોથી વિનવે છે કામાંધ જયસિંહ કશું સમજતો નથી. સુધા હિમ્મતથી તેની સામે થાય છે, પણ એક અબળા ઘણા ચાંડાળો પાસે શું ફાવે ? સુધા સપડાઇ જાય છે.

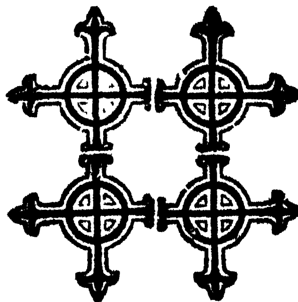
પ્રવેશ ૫ મો—અપ્રીણીયા અબળસિંહને જયસિંહના સિપાઇઓ કેદ કરીને લઇ જાય છે.

પ્રવેશ ૬ ઠ્ઠો—કૉમીક-જેલનો કમ્પાઉન્ડર-પ્યાર કરતાં દુઃખમાં પકડાઈ પડેલા વામનલાલની સ્થિતિનું દિગદર્શન, લલિતા આવી તેને દિલાસો આપે છે, જેલર આવે છે. લલિતા ચાલાકી વાપરી જેલરનું મન મેળવે છે અને પોતાના બાપને બોલાવવાનું કહે છે. જેલર તેમ કરે છે. વૈદરાજ આવવાની વાત સાંભળી વામન ગભરાય છે પણ લલિતા વામનને દિલાસો આપી તેને છોડાવવાનું વચન આપે છે. વૈદરાજ આવે છે, લલિતા પર ચીડાય છે લલિતા પોતાના બાપને પૈસાના લોભથી પોતાના પક્ષમાં લે છે અને કોટવાળને થાપ આપી વામનને છુટો કરવાની યુક્તિ રચે છે.

પ્રવેશ ૭ મો—જયસિંહનું કપટભૂવન-છળ પ્રપંચની યુક્તિના હથિયાર તરીકે એક નિર્દોષનું ખુન કરી તેના સબને જયસિંહના તાબે મુકવામાં આવ્યું છે. જયસિંહના કપટી અનુચરો ઢોંગથી સર્વત્ર શોકની છાયા પ્રસારી રહ્યા છે તેવામાં વિશ્વાસઅંધ રાણી ભવાની તથાં સ્નેહસિંહ આવે છે, હૃદયની દીલગીરી બતાવે છે. શોકમાં ગીરફતાર થયેલા આ ભોળા અને ઉદાર રાજવંશીઓને સેનાપતિ પ્રપંચથી કેદ કરે છે. રાણી ભવાની આ પ્રપંચથી ત્રાસ પામે છે. જયસિંહ જાહેર થાય છે રાણી તેને નીતિનો ઉત્તમ બોધ આપે છે પણ પત્થર ઉપર પાણી જયસિંહને

કાંઇ અસર થતી નથી, સ્નેહસિંહના દુઃખમાં વધારો કરવા બંદિવાન સુધાને લાવવામાં આવે છે, આપ્તજનો ઉપર આવું અસહ્ય સંકટ જોઇને રણમર્દ સ્નેહસિંહ શૂરાતનના આવેશમાં આવી જાય છે, લોખંડની સાંકળોને કાચા સૂતરના તાંતણા માફક નિમેષ માત્રમાં તોડી નાખીને જયસિંહ ઉપર ધસે છે પણ લાચાર બની જાય છે ને સુખી કુટુંબ ઉપર દુઃખનું વાદળ છવાઇ રહે છે.

ટેબ્લો.

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧ લો--કારાગ્રહ—દુ:ખમાં *રીબાતા રાજકુટુંબીઓની દયાજનક સ્થીતી સેનાપતિ આવે છે અને ત્રાસ વર્તાવે છે, સહુ કોઇ તેને ક્રુર ન થવા વિનવે છે, રાજ્ય લોભથી અંધ બનેલ સેનાપતિ સમજતોજ નથી તેને સમજાવવાની દરેક કોશીશ પ્રથમ તો વ્યર્થ જાય છે, પણ જયસિંહ ઉપકારનો બદલો અપમાનથી વાળે તેવો છે એમ ભવાનીનાં અનુભવ દ્રષ્ટાંતથી સેનાપતીનું હૃદય કંઇક વળે છે, રાણી ભવાનીએ દયા બતાવીને જયસિંહે છુટો કર્યો હતો તે ઉપકાર કરવાના બદલા તરીકે જયસિંહે જીવીત દાન દેનારનેજ મરણના મુખમાં સપડાવેલા જોઇને સેનાપતી પોતાને આપેલી આશાઓ માટે શંકાશીલ બને છે, પીગળતા હૃદય સદબોધનું વધારે સિંચન થાય છે. અને સેનાપતિનું હૃદય વળી જાયછે સેનાપતિ સર્વને જીવીતદાન આપી છુપાવી રાખે છે; રાજા જયસિંહ આવે છે તેનું મન જોવા ખાતર સેનાપતિ સર્વનો વિનાશ કર્યો એમ કહે છે કે તરતજ રાજા સેનાપતિને પકડી લેવાનું કહે છે. બહાદુર સીપાહી બચ્ચો ખરી વીરતા દાખવે છે, અને સ્નેહસિંહની મદદથી જયસિંહ તેને કેદ કરવામાં ફળીભુત થાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો—હાસ્ય વિભાગની સુર્ફુતિ.

પ્રવેશ ૩ જો—[illegible]સિંહને પ્રધાનના હુકમથી છુટા કરવામાં આવે છે. મુર્ખની મુર્ખતા.

પ્રવેશ ૪ થો—પ્રેમી જોડાંનો પ્રેમાલાપ.

પ્રવેશ ૫ મો—ઈંદ્રગઢનો દરબાર—જયસિંહનો ન્યાય સ્નેહસિંહને ગાદી સોંપવામાં આવે છે.

આનંદ ! આનંદ ! આનંદ !

નાટકનાં પાત્રોનાં નામ.

પુરૂષ પાત્રો.

સ્નેહસિંહ—વિજયદુર્ગનો રક્ષક. સુધાનો પતિ.

જયસિંહ—ઇંદ્રગઢનો રાજા.

અબળસિંહ—વિજયદુર્ગનો રાજા-[વ્યસની]

આવો—અબળસિંહનો ખુશામતીઓ ખવાસ.

સેનાપતિ—જયસિંહનો.

વૈદરાજ—લલિતાનો બાપ.

વામન—લલિતાનો પતિ.

સ્ત્રી પાત્રો

સુધા—સ્નેહસિંહની પત્નિ, અબળસિંહની કુંવરી.

ભવાની—સુધાની મા.

લલિતા—વામનની સ્ત્રી.

શિવાય દાસ, દાસીઓ, દરબારીએ, વારાંગનાઓ, કોટવાળ, સીપાહીઓ, સૈનિકો ઇત્યાદિ.

સ્થળ—વિજયદુગ, ઇંદ્રગઢ તથા તેની નજીકનું જંગલ.

સ્નેહ-સુધા.

નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

૧.

સુત્રધાર—આનંદ આજે છાયો સકળ સ્થળ
ગાતાં પ્રભુ ગુણ પુર્ણ ઉમંગ ધરી. આનં૦
અકળ અગમ કૃતિ રતિ અતિ રસભરી
જગત સકળ મહી રહી વિસ્તારી
કર્તા હર્તા જગના, ફલવતી સહુ તુજ રચના
તારે આધારે સહુકો ચાલે સુખે મ્હાલે
હે જગ નાયક ! શ્રી વર દાયક !
સ્હાય કરજો વિઘ્ન હરજો. આનં૦

૨

બાળાઓ—ધર્મ કર્મ કરનારા કીર્તિ વિમળ વરનારા
પામી અભય જગ જલધી એ પાર તરનારા

વિષયપાન કરનારા વિષમહીં સડી :મરનારા
મોંઘું આ મનુષ્ય જીવન ક્ષણમાં એ ધુળ કરનારા
પાપ પંથમાં પાપી પડી ફટફટ થઈ ફરનારા
જગમાં દુષ્ટ દુઃખ પામી વિણુ મ્હોતે અંતે મરનારા....ધર્મ

૩

સુધા સુંદરી—વિશ્વાધાર પ્રભુ પ્યારા !
દીનાનાથ દીનબન્ધુ
કરૂણાના ભંડાર.... વિ૦
સુખનો ન દેખું આરો
વિપદ વાદળ આ વિદારો
કરીને વ્હાર કરજો ઉદ્ધાર
સંકટ વિકટ શિરે આ આવ્યું
બાંહ્ય ગ્રહોને કિરતાર.

૪

લલીતા—આવ્યું જોબનીયુ આવું શા માંટે મસ્તાન
હું દિવાની બની, દીવાની બની.... આવ્યું૦
મીઠું રસીલું દર્દ મુજને કંઈ થાય છે,
દર્દે દુખાઇ મારૂં મનડું મુંઝાય છે
શું કરૂં ઉપાય ના મ્હારાથી સમજાય.... હું૦

એજે જુવાની મારી ચાલી જાય છે
જોબન વનમાળી વીના ખીલી કરમાય છે
લ્હાણું ના લેવાય સ્નેહ સાગર સુકાય.... હું૦

૫

લલીતા—કામણગારા કામણ આ કેવું કીધું
ચિત્ત મારૂં ચોરી લીધું (૨)
મીઠી વાણી સુણાવી પ્રેમ વચને લોભાવી
મારૂં જીવન પરવશ બનાવી દીધું....કામણ૦
વામન—જીવન છે ધન્ય તેનું ગુણવંતી ગોરી સંગે
હશે જેણે પ્રેમપાન પીધું
લલીતા—મનડું મસ્તાન તેં બનાવ્યું મોહબાણથી
વચને વેચાતું લઇ લીધું
વામન—વાહ વાહ
લલીતા—તારૂં બનાવી તેં તો દીધું.

૬

સખીઓ—સાહેલી તારા જોબનની જામી શી બ્હાર!
અનુપમ શું રૂપ તારૂં ખીલ્યું અપાર
બની બાળા નીરધાર સકળ લોક તણો સાર
અવની ઉપર અવતરી તું રતીનો અવતાર

રૂપ તારૂં ન્યાળી સહુ ભાન ભુલી જાય
દેવ દાનવ માનવ વરવાને લલચાય
ચટક ચાલે ફરતી દુનિયા દીવાની કરતી
અપ્સરા થકી અધીક સજતી શણગાર.... અનુ૦

સુધા—ત્યારે શું મારાથી વિશેષ રૂપવાન રામા બીજી
કોઇ છેજ નહીં ?

સખીઓ—ભલે રૂપવંતી રામા આ અવનીમાં હોય
તોય તુજ રૂપની તુલના કરી શકે ના કોય

સુધા—શરમાવો શું સાહેલી

સખી—હવે મશ્કરી દો મેલી

સખી—અરે વાહરે અલબેલી
જોબન જોર જામ્યું જખમ કામીને કરનાર. અનુ૦

૭

સુધા—સખીઓ—

રમી સુંદર વર સંગે રંગે,
પ્રેમ ઘુંટડા પીને પા;
જા જા;
દુર થા;
વાહ વાહ, રંગ રમવા જા. રમી૦

ભુજ ભરી ભેટી ભાવી પતિને;
શાણી આજ સુભાગી થા,
રંગ ભરેલી, રમજે કેલી,
સખી મદઘેલી, જા ઝટ જા.
રસીયા રસીક વરને,
રસ રંગે રીઝવવા જા તું.... રમી૦

૮

સુધા—દૈવત સાચું આ સંસારે
પ્રીતમ નામ સદાયે અમારે
શુભ સંસારનો એ સાર–દૈવત૦

૯

સુધા—ગરજે ઘેલા શું થાઓ છેલડા
મોહન મારા જાવો દુર ઘેલડા
સ્નેહ—આવોજી આવો શું શરમાવો
પાન પ્રીતીનાં પીઓને પાઓ
સુધા—આઘા રહો અલબેલડા.... .... મોહન૦
છોડોજી છોડો હું ગઈ હારી
સ્નેહ—રામા રસીલી માનોને પ્યારી
સુધા—જાઓ જાણ્યા છો મન મેલડા.... મોહન૦

૧૦

વડારણો—વાલમ નહિં રે જાવા દઊં રાજ
આજની રાતલડી રાખું રે
કંથજી કેદી બનાવું આજ
નેહના નેવલમાં નાખું રે.... .... વાલમ૦

દીવસ ન જાયે હોાલા, વિયોગ નહી વેઠાય,
વીયોગની વસમી ઘડી જુગના જેવી જાય

કાળજાની કોરરે ચીતડાનો ચોરરે
હૈડાનો હારરે વ્હાલો રમાડે વિલાસમાં.
ભલે હોય બોલડી જીભે હોય જોરડી
વ્હાલો રમાડે વિલાસમાં. કાળજાની

આપી અમને વાયદા, આવો નહિ મહારાજ
આવ્યા આજે હાથમાં કેમ જવા દઉં રાજ

અણુધારી આ સુખની રાત મળી
બહુ દીનની આશા મારી આજે ફળી
લ્હેર લ્હેર રે વાલમજી સંઘે લેશું હો લ્હેર

વામન-લલીતા— ૧૧

વાલમજી તારી પ્રીતીની બલીહારી જીવન ધનવારી
રસીલી રંગીલી વસી છે અંતરમાં

છબીલી કામણગારી મુર્તિ આ તારી પ્યારી
પ્રિતમ પ્યારા પ્રેમભીના અંતરના આધાર
મોહન પામી મનગમતા હું ધન્ય થયો અવતાર
નવેલી નવોઢા છબીલી મીઠીશી વાણી તારી.

વામન, લલીતા— ૧૨

ડાહ્યા ડમરા ભાભી લાગો રૂપાળા
કાલા ઘેલા લાગો છો શું રઢીઆળા
પુરૂષ તણો પ્હેરીને જામો
ઠીક જમાવ્યો રંગ
રંગત રમશું રે'શું સંગે (૨)
બન્યા તમારા ઢંગ .... ડાહ્યા૦

૧૩

વારાંગના—

અલ્લા લગાવેગા ચાર બેડા
કદી સજન ઘર પાવી ફેરા. અલ્લા.
સુલ્હા વહેલે ઉઠ આવીં છે કાંગા

પીયાદે મીલનકા સંન્દેસા સુણાજા
કેડે દેશ નિત, ફેરા તેરા. અલ્લા.
આંખી યે ગલ મેરે પીયાનું
વેઆમીલ સાંયા દુખાના જીયાનું
કીંસાડે નાલ બખેડા તેરા. અલ્લા.

૧૪

લલીતા—રસઘેલા છે પ્રીતમ પ્યારા
કામણગારા ચિત હરનારા મનહર મારા વાહ
વામન—વાહ ચટકતી ચાલ તારી
ગોરી ઘાયલ કરનારી
લલીતા—ચતુર સુજાણ છે સુખભાણ
વામન—જીવન પ્રાણ હ્યો સુખ લ્હાણુ રસ૦
લલીતા—સોનાના સુરજ મારે આજ ઉગ્યા
મોહન મન માન્યા હું પામી
વામન—એમકે
પામ્યો સંસારે સુખ સાર
મન હરનાર મળી દીલદાર રસ૦

૧૫

લલીતા—ઓ સ્નેહભીના શીરતાજ
ખ્યાલી પીયોજી આ પ્રેમની
સ્નેહે ભરપુર છે પ્રેમનું એ નુર છે.... ....ઓ૦

વામન—રંગીલો મધ આ સ્નેહ ભરી ચીજ છે
બીજી તું સ્નેહભીની નાર

લલીતા—સ્નેહે સંસારનો સઘળો વ્હેવાર છે
સ્નેહ એજ સંસારે સાર

વામન— વાહ વ્હાલી વરણાગી અલબેલી અનુરાગી
છો સુંદરી સુજાણ .... સ્નેહભીના૦

૧૬

લલીતા—જોઈ મીઠી મુર્તિ હુંતો ગઇ છું લોભાઈ

વામન— મધુરી મીઠડી આનંદની લ્હેર હૃદયમાંહી છાઈ
મારીને મોહબાણ ઘાયલ બનાવ્યો

લલીતા—હુંતો ગઇ ફંદે ફસાઇ

વામન— હાજર હુકમે દાસ તમારો

લલીતા—પ્રેમી મળ્યો આ પ્રાણ પ્યારો

વામન—રસીલી રંગીલી છબીલી નવેલ
આજે આનંદ વધાઇ

૧૭

સુધા—પ્રીતમ પ્રાણ આવો

હસીને હસાવો પ્યારીને રીઝાવો

લાલ લઈ લ્યો લાખેણા પ્રેમ લ્હાવો.... પ્રાણ૦

રંગે સંગે રાત રમો

ભાવતાં ભોજન જમો

નેહભરી નજર કરી પ્રણય પાન પીઓ–

અને પાઓ.... .... પ્રાણ૦

૧૮

સુધા—કામીજન રૂપ ઉપર સહુ મરતારે

કુટીલતા કરતા

કરે અનીતી અધમ અતીશે

પ્રભુનો ડર નવ ધરતા

પરમેશ્વર પોતાને માની

અંધ બનીને ફરતારે

લાજ શરમને કરી પરાઇ

પાપી પગલા ભરતા

અંતે ફટફટ થઈને પાપી

ખીણુ મ્હોતે સહુ મરતારે.... કામી૦

૧૯

અફસર—છેતરશો નહિ હાજી
વામન—તુ બગાડતી નહિં બાજી
લલીતા—રોયો, પાજી અફસર, આ ઉલ્લુ લાગતો
અફસર—ચુટિ મારી જોજો
વામન—પછી પોક મુકીને રોજો
લલીતા—રોયો પાજી અફસર આ ઉલ્લુ લાગતો
વામન—આગોટાળો એ ગોટાળો ગડબડ એનીએ
લલીતા—એ ગણો કે આ ગણો પણ હું તો એનીએ
અફસર—(ચાલો જલદી ચાલો)
લલીતા—(બસ અમન ચમનમાં મ્હાલો)
વામન—લલીતા ખુબ બન્યા લટકાળા
એને લઈ જાય પોલીસવાળા

૨૦

સ્નેહ-સુધા—દગલબાજો આ દુનિયામાં થયા નથી કોઇના ન થ
બધો છળકપટ ભર્યો સંસાર
સ્વારથની સઘળે મારામાર
સર્યાં પછી સહુ ગણતા પોબાર.... દગલબા

દુધ પાશો સર્પને પણ ઝેર તેનું તો થશે
લાડ કરશો શ્વાનને પણ આખરે ભસવા ધસે
ઉપકાર કરશો નીચપર અપકાર બદલો આપશે
છે ઇશ્વરીએ કાયદો સહુજાતપર અંતે જસે
અગ્નીનો પ્રીતનો જે સાર
પ્રપંચીની પ્રિત તેવી નીરધાર
સળગતાં કરે સુખી સંસાર
દગો નથી સગો કોઇનો યાર   દગલબાજો

૨૧

વામન-લલીતા—જાઓ જાઓ અલબેલા છો ઘેલા
છેલા જાઓ છોડો છોડો છેડલો
અલબેલા રસઘેલા મન મેલા
છો મન મોહન મારો મુકો કેડલો
આવો આવો આવો રસીલી
પ્રેમ સુધા રસ પાઓ છબીલી
લ્હાણુ નવેલી લ્યો અલબેલી
માનોજી માનો ઓ મદઘેલી

૨૨

વામન— ગોરી ધીરે ચાલો જોબનીયું ઝલકાઈ જાય
ઝલકાઈ જાય મીઠો રસ છલકાય ગોરી

લલીતા—પાલવડો મુકો મારો પાય પડું હું વ્હાલા
નવરંગ ચીર મારાં જુઓ આ ચીરાય જાય હાય
ગોરી૦

કરગરી કહું છું હું તો બલજોરી છોડી લાલા
પતલી કમર લચકાય હાય. ગોરી૦

૨૩

સ્નેહ-સુધા—

લ્યો મીઠાને મઘમઘતાં ફુલ
કહો મુલ
મુલ એનાં અણુમુલ
મારૂં જીવન ધન ડુલ .... લ્યો૦
પરીમલ પ્રીતમ પ્યારનો સાચી જીવન લ્હાણ.
પ્રેમકાજ કુરબાન છે તનધન જીવન પ્રાણ
સુખ સૃષ્ટીમાં અતુલ, પ્રેમ માંહી છે વસુલ
પ્રેમ વીનાનું જીવતર છે ધુળ... ....લ્યો૦

૨૪

સ્નેહ-સુધા-

રસઘેલા છેડ કરશોમાં જાઓ જાઓ મને અડશોમ
રસ ઘેલી રીસ કરશોમાં અંતરે રીસ ધરશોમાં
કોઇ જોશે પિયુ દુર જાઓ
સુંદરી શીદ શરમાઓ
પ્રેમદા પ્રેમનો લેશું લ્હાવા
જાઓ જાઓ શીદ મુને સતાવો. કોઇ.

